

Příloha k protokolu o SZZ č. Jméno: **Bc. Daniela MUŠINSKÁ (LEBEDOVÁ)**
Vysoká škola: **Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích**

Pedagogická fakulta

Katedra slovanských jazyků a literatur

Oddělení českého jazyka a literatury

Datum odevzdání posudku: **21. 1. 2019**

Obor: **HVan-ČJn-SZn**

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Štěpán Balík, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Lingvoliterární analýza staročeské skladby Tristram a Izalda

téma

Daniela Mušinská (roz. Lebedová) ve své diplomové práci analyzuje – převážně jazykově – staročeskou památku, resp. překlad či ještě lépe řečeno českou adaptaci slavného evropského středověkého eposu Tristan a Isolda. Výchozím materiálem je Strahovský rukopis z roku 1449 vydaný v péči Zdeňky Tiché (1980). Český text Tristram a Izalda je významný nejen svým rozsahem – přes 9000 veršů – ale také jako jazyková báze staročeských hláskoslovných a tvaroslovných tvarů.

Právě na tyto dvě jazykové roviny se autorka zaměřuje především. V teoretické části práce informuje sice o dosavadních literárně historických poznatcích (spor o uměleckou kvalitu staročeského textu mezi Hrabákem a Tichou), avšak v hlavní části této kapitoly se soustředí na popis fonetického a morfologického stavu češtiny 15. století. Ve zdařilém syntetickém výkladu využívá starší i nejnovější odborné publikace, jmenovitě *Historickou mluvnici češtiny* (Lamprecht – Šlosar – Bauer, 1986), *Historickou mluvnici českou 1. Hláskosloví* (Komárek, 1969), *Historickou mluvnici českou 2. Tvarosloví 1 skloňování* (Vážný, 1970), *Dějiny českého jazyka* (Komárek, 2012) a *Historickou mluvnici češtiny I* (Kosek, 2014). S ohledem na stručnost popisu staročeské mluvnice diplomantka omezeně čerpá rovněž z *Vývoje českého jazyka a dialektologie* (Cuřín, 1964).

V praktické části se po obecné sondě hláskoslovné a tvaroslovné Mušinská soustředí na rozbor minulých časů a s-ových a nt-ových participií. K názornému představení svých výsledků využívá přehledné tabulky (s. 58, 71). Statistiku tvarů préterita diplomantka dokonce opírá o samostatný výzkum kompletního textu: „V textu se vyskytuje minulý složený čas préteritum v počtu 1005 příkladů. Zbylé jevy jsme hodnotili z poloviny textu, tzn. prvních 41 stránek z 82. Polovina textu obsahuje 639 préterit, 835 aoristů a 214 příkladů imperfekta. Z těchto údajů vyplývá, že jsme se v naší počáteční úvaze zmýlili. Předpokládali jsme totiž postupný úbytek jednoduchým minulých časů a nárůst nového složeného minulého času. V textu ale jednoznačně převažují jednoduché minulé časy nad těmi složenými.“ (s. 77) Přesvědčivá jsou její zjištění týkající se přítomnosti nedokonavých sloves v aoristu (více než 1/3 případů) a nedokonavých verb v imperfektu. Diplomantka také zmapovala použití tradičních tří způsobů tvoření antepreterita. Podrobná je rovněž její analýza samotných tvarů préterita (např. u 2. osoby dominují tvary typu *tys, ačs* – 77,2%, s. 58) a přechodníků, u nichž se zabývá nejen vývojovou „vhodností“ tvarotvorných přípon, ale i otázkou vidu.

Kladně hodnotím také komparativní pasáže srovnávající excerpované tvary s tvary obsaženými v epické skladbě *O liščě a čbánu*, v *Životě svatého Václava*, ve Štítného *Knížkách šesterých* či v *Gestech Romanorum*. Autorka rovněž konstatuje, že dílo je psáno mladším spřežkovým pravopisem a vliv spisu *De Orthografia Bohemica* je podle ní nulový (s. 74–75).

Je třeba rovněž vyzdvihnout velmi vysokou stylistickou úroveň jasného a čtivého odborného lingvistického výkladu. Formálních nedostatků se v práci vyskytuje minimum. *Nový encyklopedický slovník češtiny* by bylo vhodnější zkracovat NESČ, a ne NES (s. 7). Mušínská zkratku vyvodila z mylně zmíněné podoby názvu *Nový encyklopedický slovník*. V seznamu literatury je však již název v pořádku. Na s. 12 na sedmi řádcích použije lexém *kniha*, který by bylo možné nahradit (*monografie, publikace*). V některých případech by diplomantka měla zvážit, zda zvolené jazykové prostředky nenesou přílišný příznak mluvené češtiny: *Tady je tvar uslyšán správný* (s. 41). Nedostatky tohoto typu se ale v této DP objevují zcela ojediněle. Na s. 10 by byla vhodnější pasivní konstrukce (*byla vydána*), a ne uvedený přísudek jmenný se sponou (*kteřá byla vydána roku 1980 v nakladatelství Mladá fronta*). Mohla by autorka během obhajoby pohovořit o možném významovém rozdílu těchto dvou slovesných konstrukcí?

Vzhledem k tomu, že v praktické části chybí literárněvědný rozbor a ve výkladu jsou mu věnovány pouze čtyři stránky (s. 18–22), je název DP zavádějící. Nejedná se o práci ligvoliterární, jak tvrdí autorka, ale především jazykovědnou. Tento fakt však nesnižuje její filologickou úroveň. Diplomantka popsala pestrý stav slovesného tvarosloví textu a vývoj češtiny na přelomu 14. a 15. století. V této souvislosti je zvláště významná její teze o starším jazykovém charakteru skladby. Jazykové jevy odpovídají podle Mušínské stavu poslední třetiny 14. století, a ne době opisu. Tento závěr autorka dokládá excerpovanými staršími tvary fonetickými (např. neprovedená ztráta jotace či neprovedená přehláska *u* na *i*) i morfologickými (např. zachování duálu, převaha minulých časů jednoduchých nad tvary složenými, přítomnost tvarů *proši, muši, kráci* bez atematického zakončení). Odvážného tvrzení autorky si cením, mohly by však např. neprovedené hláskoslovné změny také svědčit o moravské provenienci opisu (případně i rukopisu), a tedy územní varietě z 15. století vykazující starší vývojový stav (14. století)?

Diplomová práce patří – právě s ohledem na představenou analýzu a syntézu – mezi nadprůměrné diplomové práce. Práci velmi rád doporučuji k obhajobě.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **v ý b o r n ě**

.....
podpis vedoucího diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 21. ledna 2019

Stupeň klasifikace:	v ý b o r n ě	velmi dobře	dobře	nevyhověl